

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Заманалы БАҚ-тағы әйел бейнесі

ЖАРИЯЛАНДЫ
17.10.2023СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/144943/

Соңғы жылдары гуманитарлық ғылымдарда қазіргі қоғамның гендерлік көрінісі туралы мәселелер көбірек зерттелуде. Адамдардың санасында осы суреттің негіздерін қалыптастырудың маңызды құралдарының бірі, ерлер мен әйелдердің белгілі бір гендерлік стереотиптерін, олардың әлеуметтік-мәдени рөлін жасайтын және тарататын бұқаралық ақпарат құралдары екені белгілі. Бүгінгі таңда гендерлік сурет Бүкілресейлік БАҚ материалдарында жақсы зерттелген, ал аймақтық деңгей әлі де дамымаған. Талдау объектісі ретінде біз Қорған облысының Шадринск шағын провинциялық қаласының «Автоагрегат» корпоративтік газетін таңдадық. Зерттеу тақырыбы — осы басылымның беттерінде кездесетін әйел бейнелері болып табылады. Біздің мақсатымыз — осы коммуникативті арнаны құрған әйелдердің әлеуметтік-мәдени гипостаздарын бейнелеу ерекшеліктерін талдау.

Корпоративтік мәдениетті біртіндеп феминизациялау үрдісі бар, әйелдің отбасылық және кәсіби саладағы рөлін нығайту, бұл қазіргі өмірдің белгісі. Корпоративтік басылым беттерінде қазіргі заманғы іскер әйел қандай гипостаздарда ұсынылғанын толығырақ қарастырайық. Ең жиі кездесетін гипостаз — «өндіріс үздігі», содан кейін — «көшбасшы», «кәсіпқой», « шығармашылық тұлға»,

«мұғалім»,» жұбайы», «анасы», «иесі». Мұндай дәстүрлі әйелдік қасиеттер міндетті түрде айтылады: қарапайымдылық, жанжалсыздық, қарым-қатынастың жеңілдігі, жұмсақтық, мейірімділік, жауаптылық, қызғаныштың болмауы. Сондай-ақ, оның әйелі-анасының (әжесінің) — үй иесінің керемет қасиеттері көрсетілген: оның жақсы отбасы бар, онда өзара құрмет пен сүйіспеншілік орнайды; ол адал дос және жұбайының көмекшісі, қамқор анас әдемі балалар, егер әже болса, немерелерін тәрбиелеуге көмектеседі, оның керемет аспаздық қабілеті бар, ол үйде жайлылық жасай алады, қолөнермен, бау-бақша жұмыстарымен айналысады.

Сонымен қатар, оның қоғамдық белсенділігі атап өтіледі: «ол әрдайым оқиғалардың қалыңдығында», көркемөнерпаздарға қатысады. «Басшы». Бұл гипостаздың атрибуттары келесі кәсіби сипаттамалар болып табылады: шешім қабылдау қабілеті, жігер, бастамашылдық, тәжірибе, парасаттылық, жауапкершілік, бағыныштыларға қамқорлық, адалдық, жұмысқа деген шығармашылық көзқарас, белсенді өмірлік ұстаным («мінездің ажырамас ерекшелігі — әрқашан еңбек ұжымының оқиғаларының қалыңдығында болу», білімнің болуы, кәсібилік, қарым-қатынас жасау қабілеті әріптестер ұжымда мейірімді атмосфераны, мақсатқа ұмтылуды, ерік-жігердің болуын, шыдамдылықты, беделді, адамдарды өзіне тарту қабілетін, толық табыстылықпен жұмыс істеуді қолдайды. Кейіпкердің әйелдік сүйкімділігі, оның тартымдылығы, оптимизмі міндетті түрде көрсетіледі. Алдыңғы гипостаздың сипаттамасынан әлдеқайда аз, отбасының болуы көрсетіледі және аналыққа, жұбайына қамқорлық жасауға, үй шаруашылығына байланысты дәстүрлі әйелдік қасиеттер атап өтіледі.

«Кәсіби». Мұнда біз зауыт мамандарының санаты туралы айтатын

боламыз (мысалы, бухгалтерлер, инженерлер және т.б.). Бұл жағдайда міндетті кәсіби қасиеттер жұмысты орындаудағы сауаттылық пен адалдық, бастамашылдық, кәсіби деңгейдің үнемі артуы, өзіне деген принциптілік пен талапшылдық, мәселелерді шешуде және қиындықтарды жеңуде дербестік, әріптестерімен ортақ тіл таба білу, кәсіби «шеберлік», жұмысқа деген құштарлық, жауапкершілік, еңбексүйгіштік, іске берілгендік болады. Әдетте әйелдік қасиеттер туралы өте сирек айтылады, мысалы, сүйкімділік, мейірімділік, сезімталдық және экономикалық сипатта: дәмді пісіру, көкөніс бақшасымен айналысу, қолөнер жасау қабілеті.

«Шығармашылық тұлға». Мұнда ажырамас сипаттамалар-көңілділік, жарықтылық, ерекше, қызығушылық, шығармашылық, мамандыққа деген сүйіспеншілік, мейірімділік, ашықтық. «Педагог» («тәрбиеші»). Бұл гипостаздың сипаттамаларын «ана» гипостазының сипаттамаларымен байланыстыруға болады: оқушылардың физикалық және психикалық дамуы мен әл-ауқатына қамқорлық, әр оқушыға (тәрбиеленушіге) аналық көзқарас, жұмсақтық, нәзіктік, қарапайымдылық, мейірімділік, ашықтық, күш-қуаттың толық қайтарымымен жұмыс, шығармашылық, ұжымда жайлылық пен жылы атмосфера құру мүмкіндігі.

Егер сіз провинцияның заманауи іскер әйелінің жалпыланған бейнесін ұсынсаңыз, онда бұл, ең алдымен, сауатты маман, «Құдайдан» сыймен, кәсіпте жұмыс істейтін, толық берілгендікпен, бастамашыл, кәсіби дамуға қызығушылық танытатын, қиындықтарды шешуге шығармашылықпен қарайтын, кедергілерді оңай жеңетін, әрқашан басқаларға көмектесуге дайын, қамқор, мейірімді, көңілді, сүйкімді, көпшіл, жақсы ұйымдастырушылық қабілеті бар, қоғамдық жұмыстармен айналысады және жұмыс пен отбасылық өмірді сәтті

үйлестіреді. Сонымен, жүргізілген талдаудың нәтижелері бізге корпоративтік газет таратқан заманауи әйелдің әртүрлі гипостаздарын көрсетеді. Олардың бір бөлігін «ескі», «патриархалдық» стереотиптер деп атауға болады («ана», «әйелі», «иесі», «мұғалім» («тәрбиеші»), «өндіріс үздігі»), бір бөлігін «жаңа» («кәсіби», «жетекші», «шығармашылық тұлға»). Әйел бейнесін жасауда бірінші орынға кәсіби қасиеттер, жұмыстағы сәттілік, қарым-қатынас, ұйымдастырушылық қабілеттер көбірек шығатыны айқын, бұл бір жағынан коммуникативті арнаның ерекшелігімен түсіндіріледі, ал екінші жағынан, дәстүрлі, әдетте әйелдік қасиеттермен және функциялармен қатар қазіргі заманғы әйелдің өзгеретін рөлі туралы айтады.

Әрине, қазіргі заманғы жергілікті журналистика әлі де оң және теріс гендерлік стереотиптерді саналы түрде немесе бейсаналық түрде қолданудан бос емес және қазіргі шындықтың шындықтарын анағұрлым адекватты түрде көрсететін провинциялық кеңістіктің жаңа гендерлік бейнесін жасауы керек.

КМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimgger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.